

Komentar drugega paketa ukrepov za omilitev posledic epidemije koronavirusa

Uvod. Drugi paket ukrepov je pred sprejetjem. Obsega spremembe prvega paketa in nove ukrepe za likvidnostno podporo gospodarstva. V nadaljevanju je prikazan kratek komentar predlagane poroštvne sheme, s katero naj bi se podprla likvidnost gospodarstva in nanizano nekaj pripomb na izostale spremembe-korekcije prvega paketa. Tako komentar poroštvne sheme kot tudi pripombe na prvi paket se opirajo na predloge za učinkovitejšo izvedbo in dolgoročno bolj vzdržno ublažitev gospodarskih posledic epidemije, ki so predstavljeni v prispevku sredi marca ¹, ter na pomanjkljivosti prvega paketa ukrepov, ki so opisane v prispevku konec marca, tik pred sprejetjem ustreznega zakona².

Zaradi dolgoročne fiskalne vzdržnosti ukrepanja³ je v omenjenih prispevkih predlagano, da naj bi ključne značilnosti »filozofije« podpore gospodarstva bile čim bolj usklajene z ustreznimi podporami v gospodarsko najmočnejših (»varčnih«) državah evro območja (predvsem v Nemčiji in na Nizozemskem, pa tudi na Danskem v Avstriji in na Finskem), saj so te države ključni kreatorji politike tako Evropske Komisije⁴ kot ECB-ja⁵. Takšni »filozofiji« bi morala biti prilagojena celotna implementacija ukrepanja, tako timing in zaporedje ukrepanja (najprej likvidnostna podpora podjetjem in podpora ogroženim zaposlenim in šele ex-post solventnostna podpora podjetjem), kot obseg in struktura ukrepanja (obsežna intervencija, vendar z glavnino v obliki poroštev bančnih kreditov in z bistveno manjšim deležem solventnostne podpore v obliki neposrednih kapitalskih vložkov ali s konverzijo terjatev države v kapital ter le izjemoma z nepovratnimi sredstvi). Tako komentar drugega paketa kot tudi pripombe na izostale pomanjkljivosti v popravljenem prvem paketu skušajo opozoriti na odstopanja od navedenih značilnosti »filozofije« dolgoročno vzdržnega podpiranja gospodarstva, predvsem na pravočasnost, oziroma zaporedje ukrepanja, nekaj malega pa tudi glede obsega interveniranja ter strukture podpore podjetij.

Timing. Ker mineva že skoraj dva meseca in pol od kar je epidemija koronavirusa začela trgati reprodukcijske tokove v trgovinski menjavi s tujino in skoraj mesec in pol od ustreznega blokiranje socialnega mreženja in mobilnosti prebivalstva ter popolnega zaustavljanja aktivnosti v nekaterih sektorjih gospodarstva v Sloveniji, se seveda postavlja najbolj elementarno vprašanje, kako da zakonske osnove ukrepov, s katerimi naj bi se zaščitilo zaposlenost in

¹ Glej Gospodarska Gibanja 2020/I, www.eipf.si

² Glej »Komentar ukrepov za omilitev posledic epidemije koronavirusa«, www.eipf.si.

³ Zadolženosti države.

⁴ Pomembne za državno pomoč in fiskalno vzdržnost.

⁵ Pomembne za supervizijske (kapitalske in likvidnostne) standarde bank ter za dostop države do kapitalskih trgov (državno tveganje).

gospodarsko aktivnost, še vedno niso operativne? ⁶ Ne le, da se napake in nejasnosti do katerih je, razumljivo, prišlo pri, v naglici pripravljenem prvem paketu, popravljajo šele sedaj - konec aprila, temveč predvsem, kako da se ključni ukrepi za podporo likvidnosti podjetjem postavljajo šele v drugem paketu?! Glede na sedanjo dinamiko sprejemanja interventne zakonodaje je, namreč, pričakovati, da bosta popravljen prvi paket ukrepov in poroštvena shema za likvidnostno podporo gospodarstva začela veljati šele v prvi polovici maja, torej le kakšnega pol meseca do konca obdobja, v katerem bodo predvidoma nastale največje gospodarske škode na katere ciljajo ključni ukrepi prvega in drugega paketa.

Zaradi administrativnih zapor, ki so uveljavljene marca, bi morala biti osnovna naloga ekonomske politike preprečiti a) da najbolj ogroženi del zaposlenih (zaradi kratkoročne administrativne zapore) ne bi takoj postal trajno nezaposlen in b) da se ob kratkoročnem nenadnem padcu povpraševanja in trganju reprodukcijskih verig, ohrani čim več delujočih podjetij. Oba paketa ukrepov bi torej morala biti uperjena izključno v ta dva (zaradi administrativne zapore) neposredno daleč najbolj ogrožena segmenta vzdržnega delovanja države (gospodarstva).

Dejansko pa se je pri pripravi prvega paketa z vključevanjem dodatnih segmentov delovanja države, zaradi interesnega in drugega lobiranja ter pridobivanja političnih točk, paket razširil z dodatnimi ukrepi – dodatnimi cilji, zaradi katerih so se opazno povečale potencialne fiskalne posledice ekonomskopolitične intervencije, vendar to ni bila edina niti najbolj škodljiva posledica, ključno je namreč bilo, da se je zaradi krojenja paketa po politični meri drastično zavleklo pripravljanje in usklajevanje zakona in ukrepov, ki so centralni za ublažitev najhujših (kratkoročnih) posledic administrativne zapore. Zaradi takšnih razširitev je tako prvi paket ukrepov po vsebini postal bistveno bolj usmerjen v lajšanje čim širšega nabora možnih posledic nedelujočih (»mrtvih«) podjetij, kot pa v preprečevanje propadanja delujočih (»živih«) podjetij.

Kako hitro bi morali biti ključni ukrepi implementirani ilustrirajo že podatki o številu trajno presežnih delavcev konec marca. Število se je v primerjavi s februarjem več kot podvojilo, pri tem je večina novih trajno presežnih delavcev prišla iz sektorjev, kjer je poslovna aktivnost z administrativnimi ukrepi popolnoma zaustavljena (gostinstvo, trgovina na drobno); v samo petnajstih dneh je število novo prijavljenih trajno presežnih delavcev preseglo 2400, torej skoraj 7% zaposlenih iz blokiranih sektorjev.

⁶ V Švici, na primer, je država srednjim in majhnim podjetjem dala likvidnostna podpora s poroštveno shemo, ki obsega dva instrumenta, prvi je bančni kredit s 100% državnim poroštvom do višine enomesečnih celotnih prihodkov, vendar ne več kot 500000 frankov in drugi, ki je podoben predlagani slovenski poroštveni shemi. Začetni potencial sheme je bil 25 milijard frankov. Shema je sprejeta 25 marca, torej deset dni po začetku administrativne zapore! Samo v šestih dneh (do konca marca) je likvidnostno podporo preko te sheme dobilo že 76000 podjetij, v skupni višini 15 milijard frankov. Tako da so že 6. aprila sklad za likvidnostno podporo podvojili! Glej FT, 2020, »Swiss lead way with crisis loans to small businesses«, 6.april.

Namesto, da bi bile ključne »gasilske« poteze za reševanje delujočih (še zlasti majhnih in srednjih) podjetij – podpora njihovi likvidnosti - narejene najprej in predvsem hitro(!), bodo prišle na vrsto z drugim paketom šele na koncu, okoli dva meseca po začetku administrativne blokade in to v okoliščinah, ko so na hitro krčenje (potencialnega dolgoročnega) fiskalnega prostora zaradi - neracionalno - pripravljenih potez v prvem paketu postali pozorni celo nosilci ekonomske (fiskalne) politike in je zato pripravljane drugega paketa že podrejeno dodatnim omejitvam obsega ukrepanja (zaradi dolgoročno vzdržnega zadolževanja) in zato tudi časovno daljšim usklajevanjem-pogajanjem.

Tabela 1. Likvidnostna stiska podjetij

	Likvidna	Nelikvidna
Blokirana podjetja	1962	1182
Ostala podjetja	20995	11408

Vir: Prvi zakonski paket; AJPES; lastni izračuni

Opomba: Ocenjeno stanje likvidnosti podjetij za konec maja 2020; implementiran je samo prvi paket ukrepov; podjetja brez zaposlenih niso upoštevana; blokirana podjetja so podjetja iz sektorjev trgovine na drobno (z izjemo prodaje tekočih goriv in hrane), transporta potnikov, gostinstva (z izjemo hotelov) ter kulturnih, razvedrilnih in športnih dejavnosti; v ostalih podjetjih je predpostavljeno letni učinek ukrepov -6.6%, učinek v drugem četrtletju pa -20%; število podjetij; simulacija je narejena na bilancah podjetij 2018

Zaradi likvidnostne stiske so verjetno podjetja (še zlasti manjša) v prvi fazi začela takoj odpuščati zaposlene, saj zaradi izpada likvidnosti niso mogla čakati na podporo za zaposlene s skrajšanim delovnim časom oziroma zaposlene začasno brez dela, ki jo obsega prvi paket ukrepov, v drugi fazi pa so nehala (nehujejo) plačevati svojim dobaviteljem in zato povečujejo medpodjetniško zadolženost. Ta se zelo hitro širi, saj zaradi neplačevanja kupcev tudi dobra (na primer, z administrativnimi zaporami neposredno neogrožena) podjetja postajajo hitro nelikvidna⁷. Zaradi takšne »epidemije« lahko medpodjetniška zadolženost povzroči bistveno težje rešljiv zastoj gospodarstva kot zadolženost pri bankah⁸.

Koliko manjša bo učinkovita likvidnostna podpora delujočih podjetij zaradi prepoznega uveljavljanja drugega paketa ilustrira tabela 1, kjer je prikazano ocenjeno število likvidnih in

⁷ V Sloveniji ima mediansko podjetje denarna sredstva v obsegu enomesečnih stroškov blaga in storitev oziroma 20 dnevni stroškov blaga, storitev in plač.

⁸ Primerjavo učinkov zadolženosti pri bankah z ustreznimi učinki medpodjetniške zadolženosti v Sloveniji v finančni krizi glej, na primer, V.Bole, J.Prašnikar in D.Trobec, 2014, »Policy measures in the deleveraging process: A macroprudential evaluation«, JPM.

nelikvidnih podjetij konec administrativne zapore (31. maja 2020) pri predpostavki, da bi podjetja izkoristila le ukrepe iz prvega paketa ukrepov. Vrednosti so prikazane za blokirana podjetja in za vsa ostala podjetja, vendar le za tista, ki imajo zaposlene. Vrednosti so ocenjene pri dveh predpostavkah: a) da imajo podjetja enakomeren denarni tok skozi vse mesece leta in b) da bi bil padec BDP oblike V, da bi torej bil izpad v dodani vrednosti in denarnem toku omejen samo na razdobje administrativne zapore. Definicija blokiranih podjetij in predpostavljen padec dodane vrednosti blokiranih in ostalih podjetij so enaki kot v komentarju prvega paketa ukrepov⁹. Blokirana podjetja so torej podjetja iz sektorjev trgovine na drobno (z izjemo prodaje tekočih goriv in hrane), transporta potnikov, gostinstva (z izjemo hotelov) ter kulturnih, razvedrilnih in športnih dejavnosti. Pri njih je, po predpostavki v obdobju 15. marec do 31. maj ustavljena vsa poslovna aktivnost. Za ostala podjetja je predpostavljeno, da bi v celem letu 2020 administrativna zapora zmanjšala dodano vrednost za -6.6%, samo v drugem četrtletju pa za -20%.

V Tabeli prikazane vrednosti kažejo, da bo konec maja, navkljub ukrepom prvega paketa, samo še približno dve tretjine podjetij likvidnih (imelo denarna sredstva na računu). Pri blokiranih podjetjih bo nelikvidnih še relativno nekaj več. Ker bo poroštvena shema postala operativna, predvidoma okoli 10 maja, lahko na osnovi prikazanih vrednosti ocenimo, da bo takrat že dobra četrtina (z administrativno zaporo resno oškodovanih) podjetij bila brez denarja na računih.

Zaradi tako velikega deleža nelikvidnih podjetij, torej velike medpodjetniške zadolženosti, bi bilo smiselno namesto potencialne kasnejše širitve obsega kreditnih poroštev (če sedanja ne bi zadostovala), drugi paket dopolniti s poroštvom države za faktoring bank, po enakih pogojih kot pri poroštvu kreditov. Druga možnost bi bila, da se faktoring takoj doda kot alternativni instrument s poroštvom države. Država bi torej odobrila poroštvo v odstotnem deležu cene odkupljene terjatve.

Triaza. Ključni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati podjetja, ki želijo na osnovi drugega paketa ukrepov dobiti državno poroštvo za kredit pri banki, so dokazilo o škodi -izgubi, ki so jo imela zaradi administrativne zapore, dokazilo, da so bila konec 2019 solventna in da imajo pri bankah boniteto B ali A. Krediti s poroštvom so tudi omejeni po velikosti, saj ne smejo presegati deset odstotkov prodaj na trgu ali obseg stroškov dela. Razen tega so iz sheme izločena vsa finančna podjetja, povezane družbe ter podjetja s sedežem v tujini.

Postopek odobravanja poroštev zagotovo ne bo mogel biti hiter, saj bo morala tako poslovna banka kot SID-banka, ki bo nadzirala in izvajala shemo poroštev, za vsakega posojilojemalca posebej preverjati ali je njegovo poslovanje v obdobju administrativne zapore »dovolj« oškodovano in ali je bilo ustrezno podjetje solventno konec leta 2019. Medtem ko bo preverjanje solventnosti lahko bolj ali manj avtomatično, pa bo preverjanje oškodovanja lahko

⁹ Glej Komentar na www.eipf.si.

zelo zamudno. Izjema bodo le administrativno blokirana podjetij, saj bo pri njih veliko oškodovanje prisotno že po definiciji, oziroma zaradi SKD klasifikacije¹⁰.

Še zlasti velike zamude bi lahko nastale v SID banki, saj bo morala preverjati potencialne zahtevke vložene v vseh bankah. V kolikor preverjanje ne bo zelo enostavno (binarno-primerno za avtomatično obdelavo), bo zaradi takšnega zakonskega pogoja lahko prišlo še dodatno do velikih zamud v odobritvi likvidnostnih kreditov z državnim poroštvom, torej do izboljšanja likvidnostnega položaja ustreznega dela gospodarstva. To velja toliko bolj, ker se lahko pričakuje veliko povpraševanje po ustreznih kreditih. Prav zaradi ustrezne preobremenjenosti bank in SID-a s preverjanjem primernosti za dostop do pomoči-kredita, je enostavnost formaliziranega postopka ključna za učinkovito implementiranje likvidnostne podpore.

Vprašanje je tudi, na osnovi česa bo SID banka izvajala triažo zahtevkov, če bo obseg zakonsko upravičenih zahtevkov znatno presegel zgornjo zakonsko mejo poroštev 2.0 milijardi? Kot namreč kaže tabela 2, bi potencialni obseg povpraševanja po ustreznih kreditih lahko, glede na obe postavljeni meji za velikost kreditov s poroštvom (deset odstotkov prihodkov od prodaje na trgu oziroma stroški dela v enem letu), precej presegel zgornjo mejo 2 milijardi poroštev, torej okoli 2.7 milijarde kreditov. Še zlasti, ker bo, zaradi ugodnih pogojev poroštevne sheme, moralni hazard za sodelovanje v shemi zelo velik tudi pri podjetjih, ki sploh niso utrpela opazne škode zaradi administrativne zapore!

Tabela 2. Obseg povpraševanja po kreditih s poroštvom – zgornja meja

	Prihodki od prodaje	Stroški dela
Blokirana podjetja	1462	845
Ostala podjetja – »upravičena«	1512	2340
Ostala podjetja-vsa	7562	11702

Vir: Zakonski paket1; AJ PES; lastni izračuni

Opomba: Zgornje meje obsega povpraševanja po kreditih s poroštvom države; podjetja brez zaposlenih niso upoštevana; blokirana podjetja so podjetja iz sektorjev trgovine na drobno (z izjemo prodaje tekočih goriv in hrane), transporta potnikov, gostinstva (z izjemo hotelov) ter kulturnih, razvedrilnih in športnih dejavnosti; pri ostalih podjetjih je predpostavljeno, da bi bilo upravičeno 20% podjetij (predviden padec dodane vrednosti v drugem četrtletju za ostala podjetja je 20%); zneski so v milijonih; simulacija je narejena na bilancah podjetij 2018

Če triaža zahtevkov ne bo zelo enostavno (binarno) formalizirana (na primer, najprej vsa z administrativno zaporo blokirana podjetja), se bo zaradi potencialno velikega povpraševanja,

¹⁰ Potencialno bi bilo potrebno preveriti upravičenost zahtevkov tudi za preko 30000 podjetij.

torej preobremenjenosti bank (predvsem SID banke) s preverjanjem (verjetno slabo definiranih?) pogojev, drastično podaljšal-otežil dostop do že tako zelo pozne likvidnostne podpore¹¹.

Tudi zakonska sicer smiselna zahteva, da morajo za dodelitev državnega poroštva potencialni kreditojemalci imeti boniteto A ali B, bi lahko ovirala hitro implementacijo ukrepov za likvidnostno podporo podjetij, velikemu številu majhnih podjetij pa praktično onemogočila dostop do likvidnostne podpore. Potrebno je namreč opozoriti, da približno dve tretjini, praviloma majhnih, podjetij (skupno okoli 24000 podjetij), ki imajo vsaj enega zaposlenega, nima nobenega bančnega kredita. Potemtakem je zelo verjetno, da banke zanje nimajo ocenjene bonitete. Seveda lahko banka boniteto oceni za vsakega potencialnega posojilojemalca, vendar ustrezen postopek zahteva še precej več dodatnega časa in dokumentacije, kot sama odobritev poroštva.

Tudi sicer se zdi se, da bi bilo grupo fokusiranih podjetij potrebno bolj natančno definirati. Postavlja se, na primer, vprašanje, ali je, glede na omejena (za poroštva namenjena) finančna sredstva ter osnovni cilj obeh kriznih ukrepov, namreč zaviranje prehitrega prehoda (odpuščanja) najbolj ogroženih zaposlenih delavcev med trajno presežne (nezaposlene) delavce ter ugašanja delujočih podjetij, predvsem pa glede na časovno zamudno preverjanje oškodovanja velikega števila interesentov, smiselno dovoliti, da v shemi poroštev sodelujejo tudi podjetja brez zaposlenih. Podjetij, ki nimajo zaposlenih in so bila 2019 solventna, je namreč okoli 10000.

Izostale korekcije prvega paketa. Glede na to, da je obseg fiskalnega dela prvega paketa, relativno velik (6.7% BDP), obseg poroštvnih shem, ki ga prinašata oba paketa skupaj, pa relativno majhen (4.9% BDP) glede na »varčne« države, je na dlani, da struktura ekonomskopolitične intervencije za odpravljanje posledic epidemije koronavirusa precej odstopa od dolgoročno »vzdržne« strukture, torej od strukture ustrezne intervencije v »varčnih državah« (predvsem v Nemčiji in na Nizozemskem), ki bodo (zaradi ekonomske moči) tudi v naprej (po izhodu iz sedanje krize) ključne pri diktiranju ekonomskopolitičnih usmeritev Evropske Komisije in ECB-ja (tako glede dovoljene državne pomoči, kot dostopa do specifičnih skladov, ali sproščanja-zategovanja supervizijskih varoval v bankah, itd.)¹².

Zaradi takšnega odstopanja strukture (pri sicer relativno manjšem celotnem obsegu) ukrepov, ki jih obsegata oba ekonomskopolitična paketa za omilitev posledic blokiranja socialnega mreženja in mobilnosti prebivalstva ter zaustavljanja nekaterih sektorjev gospodarstva, bo v Sloveniji potrebno (pri ostalih enakih pogojih) relativno večje povečanje zadolžitve države, kot v ustreznih »varčnih« državah. Seveda je prav tako potrebno upoštevati, da bo potencialno povečanje zadolženosti države Slovenije zaradi (predpostavljene trimesečne) administrativne

¹¹ V poroštvni shemi, ki se uporablja v Švici, se kredit aktivira z enostavno izjavo. Komentar enega od podjetnikov-koristnikov sheme- nazorno ilustrira enostavnost sheme » «I applied on Friday afternoon and we had the money on Monday morning. It was a one-page form.» Glej, FT, 2020, »Swiss lead way with crisis loans to small businesses», 6.april.

¹² Enak zaključek je narejen že konec marca v Komentar, www.eipf.si

zapore večje tudi zaradi verjetno opazno večjega padca BDP-ja kot v povprečju najbolj razvitega dela evroobmočja, kakor tudi zaradi razlike v deficitu običajnega (nekriznega) dela proračuna¹³. Brez ukrepanja bi bila razlika v padcu BDP, med razvitim delom evro območja in Slovenijo verjetno dobre 3 odstotne točke¹⁴; če upoštevamo še razliko v fiskalnih posledicah kriznega ukrepanja, bi zaradi trimesečne administrativne zapore lahko bilo skupno povečanje dolga v »varčnih« državah za preko 6.3 odstotnih točk BDP manjše kot v Sloveniji¹⁵.

Čeprav je prvi paket ukrepov v drugi polovici aprila opazno popravljen in tako spremenjen ponovno poslan v potrditev parlamenta, ključne slabosti niso odpravljene. Gre za značilnosti, ki opazno poslabšujejo njegovo strukturo, torej za značilnosti, ki povečujejo negativne posledice kriznega ukrepanja na dolgoročno fiskalno vzdržnost (torej na dostop države do kapitalskih trgov v prihodnjem razdobju) v primerjavi z najbolj razvitim in ekonomskopolitično vplivnim delom evroobmočja.

Opozoriti velja na vsaj dve slabosti prvega paketa, ki navkljub temu, da lahko opazno vplivata na dolgoročno fiskalno vzdržnost države, nista obdelani v predlaganih spremembah prvega paketa ukrepov.

Prva od takšnih slabih značilnosti prvega paketa ukrepov je odpis prispevkov ter akontacij dohodnine in davka na dohodek podjetij¹⁶. Bistveno bolj primerna rešitev bi bil davčni odlog s kasnejšo konverzijo davčne obveznosti v kapitalski vložek države. V ilustracijo velja dodati, da bo, na primer, že samo odpis prispevkov in davkov na dohodek podjetij, zmanjšanj za alikvotni delež prispevkov in davkov hipotetičnega visokega padca prihodkov gospodarstva v razdobju 15.marec-31.maj za 33%, presešel 3% BDP! Učinek na neto zadolženost države bi bil povsem drugačen, če bi bilo plačilo ustreznih davščin le odloženo, ob zapadlosti, ko bi podjetje moralo plačati davke, pa bi imelo možnost konvertirati obveznost do države v kapitalski vložek države¹⁷.

Druga od pomembnih slabih značilnosti, ki se je ne prvi paket ne njegove spremembe niso niti dotaknile, je proračunska organiziranost postavk preko katerih se bodo operativno izvajali interventni ukrepi. Zakonodajalec namreč ne predvideva, da bi interventni ukrepi imeli posebno-izločeno mesto znotraj siceršnje organizacije običajnega dela proračuna, kot na primer, posebna

¹³ V Sloveniji je za pričakovati opazno večji padec BDP-ja kot v evro območju, saj je odprtost (izvozna usmerjenost) gospodarstva v Sloveniji večja kot v povprečju evro območja, razen tega so podjetja iz Sloveniji, v primerjavi s podjetji iz evro območja, na zgodnejšem delu mednarodnih verig dodane vrednosti.

¹⁴ Pri predpostavljenem padcu BDP v evro območju za 4.2% (ocena ECB marca 2020) in trimesečni administrativni zapori, je ocenjen padec BDP v Sloveniji 7.8%; glej, na primer, Gospodarska Gibanja 2020/1, www.eipf.si.

¹⁵ V Nemčiji bi se, na primer, zaradi kriznega ukrepanja in padca BDP zadolženost širše države lahko povečala za okoli 9% BDP, v Sloveniji pa (pri predpostavljenem unovčenju četrtine poroštev) za okoli 15% BDP. Verjetno večji deficit rednega proračuna, bi razliko še povečal. Pri tem je potrebno opozoriti, da je bil 2019 javni dolg Nemčije na Maastricht-ski meji 60% BDP, Slovenije pa na 66% BDP!

¹⁶ Glej, Komentar na www.eipf.si.

¹⁷ Glej Gospodarska Gibanja 2020/1 na www.eipf.si.

peta –“korona” - blagajna (poleg proračuna ožje države, zdravstvene blagajne, pokojninske blagajne in proračuna občin)¹⁸.

Takšna odločitev bi lahko imela dolgoročno opazne negativne posledice že zaradi kasnejšega ugotavljanja statusa državne pomoči. Po izhodu iz krize bi, namreč, lahko prihajalo do sporov, ko bo, na primer, čez čas Evropska Komisija odločala o tem, kaj je dovoljena in kaj nedovoljena državna pomoč. Horizont določenih obveznosti obeh paketov interventnih ukrepov je, namreč, vsaj pet let! Ključno je vprašanje, kako bo čez čas, ob morebitni unovčitvi poročta, o tem presojala Komisija, če bodo zaradi izvajanja interventnih ukrepov spremenjene le običajne proračunske postavke?!

Neizločena umestitev interventnih paketov v siceršnjo proračunsko organizacijo je verjetno še bistveno bolj pomembna za ciljno fiskalno stanja države v naslednjih letih. Če namreč postavke interventnih ukrepov ne bodo popolnoma izločene iz običajnega dela proračuna, bodo veliki izdatki, ki bodo posledica kriznega ukrepanja, povečevali skupni (običajni in “korona”) primanjkljaj javne blagajne in zato zahtevali bistveno večji fiskalni napor za doseganje ciljanega fiskalnega stanja, ki bo sicer kalibrirano-postavljeno za običajni (z interventnimi ukrepi neobremenjen) proračun. Ustrezni učinki bodo lahko na daljši rok bistveno zmanjšali fleksibilnost izdatkovne strani javne blagajne, tako zaradi neposrednih zakasnelih izdatkov (posledic) interventnih ukrepov, ki bodo bremenili skupni (“korona” in običajni) proračun kot zaradi potrebnega prekomernega izboljšanja običajnega javnofinančnega salda v kasnejših letih, s katerim bi se moral nevtralizirati velik primanjkljaj skupnega (običajnega in “koronskega”) proračuna, na začetku sedemletnega fiskalnega obdobja !

Ker se po 31.maju za Evropsko Komisijo čas ne bo ustavil in ker ne bi bilo prvič, da bi čez noč drastično spremenila svoje poglede na potrebno (zahtevano) fiskalno zdravje ali državno pomoč¹⁹, bi bilo zelo smiselno, če bi ustrezna prilagoditev proračunske organizacije dobila svoje mesto vsaj v tretjem intervencijskem paketu!

¹⁸ Glej predlog v Komentar na www.eipf.si

¹⁹ Že samo od lanskega novembra je to naredila dvakrat, ob Zelenem dogovoru in Korona intervenciji – (v ustavi zapisana) fiskalna pravila in dolžniške zavore so v treh mesecih povsem izginile iz terminologije ključnih igralcev EU (in tudi Slovenije)! Salto, ki ga je EU naredila po irski bančni krizi 2010 pa tako štrli, da ga ni vredno niti omenjati.